

هیولای هستی

سفری با هایدگر
در راه سینمای ترس آگاهانه

محمد صادق صادقی پور

فهرست

مقدمه	۱۱
۱. تولد ترس	۱۹
مفهوم ترس	۱۹
ترس در یونان باستان	۲۰
حوزه معنایی ترس در تفکر و هنر پیشاسقراطیان	۲۵
حوزه معنایی ترس در دوران معاصر	۳۰
تبارشناسی واژگان	۳۳
امر والا در ساحت ترس	۳۶
حوزه معنایی ترس در دو پیشاهایدگری تأثیرگذار؛ هگل و نیچه	۴۳
درآمدی بر حوزه معنایی ترس در اندیشه هایدگر	۴۷
امر آپوفانتیک و امر هرمنوتیک در تفکر هایدگر	۵۰
۲. موقف ترس آگاهی	۵۳
درآمدی بر مضامین تفکر هایدگر	۵۳
ترس و ترس آگاهی در تفکر هایدگر	۶۴
امر غریب- آشنا؛ عنصر مقوم ترس آگاهی در آرای هایدگر و فروید	۶۶

هیولا به مثابه تجسم شرّ در سینمای وحشت.....	۲۹۱
نظریه نونل کارول.....	۲۹۱
نظریه سینتیا فریلند.....	۲۹۳
نظریه جورج اوچوا.....	۲۹۴
ابضاح کژصورتی و ویرانگری در نظریه جورج اوچوا.....	۲۹۵
دغدغه هستی در نظریه جورج اوچوا.....	۲۹۸
غایت سینمای وحشت در نظریه اوچوا.....	۳۰۲
نقد نظریه‌های کارول، فریلند و اوچوا.....	۳۰۵
نظریه نهایی.....	۳۰۷
۸. از ژانر ترس تا ژانر ترس آگاهی؛ از قلب سینمای وحشت به سوی سینمای ترس آگاهانه.....	۳۰۹
ژانر ترس.....	۳۰۹
تحلیل فیلم چشم‌چران.....	۳۱۱
ژانر رعشت.....	۳۱۵
تحلیل فیلم سکوت بره‌ها.....	۳۱۶
ژانر دهشت.....	۳۲۱
تحلیل فیلم شب مردگان زنده.....	۳۲۲
ژانر وحشت.....	۳۳۰
تحلیل فیلم بیگانه.....	۳۳۱
ژانر ترس آگاهی.....	۳۳۷
تحلیل فیلم خط باریک سرخ.....	۳۳۸
تحلیل فیلم درخشش.....	۳۴۱
سخن پایانی.....	۳۴۹
کتابنامه.....	۳۵۹
واژه‌نامه فارسی-آلمانی-انگلیسی.....	۳۶۷
نمایه.....	۳۷۳

مقدمه

قدمت حضور ترس^۱ در زندگی انسان را می‌توان همپای خلقت او دانست و این همراهی در تمامی مقاطع مهم زندگی بشر وجود داشته و بر نظر و عمل او سایه افکنده است. به همین سیاق، حوزه معنایی ترس که دربردارنده مفاهیمی چون خود ترس، رعشت یا هراس،^۲ دهشت،^۳ وحشت^۴ و از همه مهم‌تر ترس آگاهی (خوف، اضطراب، نگرانی)^۵ است از دیرباز در آثار اندیشه‌ورزان و هنرمندان حضوری قاهر دارد. هدف کتاب حاضر ارائه تبیینی مبتنی بر فلسفه اگزیستانس^۶ از این حوزه معنایی به‌ویژه مفهوم بنیادین «ترس آگاهی» است که به وجود انسان قوام و نیز معنا می‌بخشد، و در ادامه رسیدن به تعریفی مبتنی بر تفکر مارتین هایدگر^۷ از آن با استفاده از کار هنری سینما و اثبات این مطلب است که ترس آگاهی به مثابه بنیادی‌ترین یافتگی یا یافت‌حال^۸ (یا به عبارت ساده‌تر، حال و هوا یا حال) دازاین^۹ در مرتبت غایی سیری تحولی قرار دارد که از پدیدار

1. Furcht/fear 2. Erschrecken/alarm 3. Entsetzen/terror

4. Grauen/horror

۵. Angst/anxiety: ترجمه این واژه در سخن سید احمد فریدید و متعاقباً سیاوش جمادی «ترس آگاهی» است که در کنار واژه خوف به نظر مناسب‌ترین معادل می‌رسد، چنان‌که در ادامه و در این کتاب نیز صحت آن بیشتر اثبات می‌شود. مترجمانی مانند عبدالکریم رشیدیان نیز معادل اضطراب یا نگرانی را مد نظر دارند که به گمان من برابرنهادی مناسب در سخن روان‌شناسانه است و بُعد اگزیستانس اصل واژه در آن لحاظ نشده است.

6. Existenz/existence 7. Martin Heidegger

8. Befindlichkeit/attunement/state-of-mind 9. dasein